

– et aktuelt læremiddel
i tidsskriftform

NORSKnytt

ISSN 0801 5368

- Bruk av kortfilm i undervisningen

- Bruken av notatark til norskeksamen

- Tankediagrammer

- Eksempel på notatark

- Ordkart

- Korrekturkavalkade

- Tentamensoppgaver i bokmål

- Tentamensoppgaver i nynorsk

- Sammensatte ord på islandsk

- Sammensatte substantiver

- Nynorskbingo

- Kryssord med fremmedord

- Orddeling ved linjeslutt

- Boktittelimprovisasjoner

- Kryssordvinnere + fasit

Norsknytt har denne internettadressen:

www.norsknytt.no

NORSKNYTT

gir variasjon og liv til norskundervisningen

NORKSFAGET/NORSKNYTT:

Årgang 1990:	«Norsknytt 1/90, 2/90 og 3/90»	50,-
Årgang 1991:	«Norsknytt 1/91, 2/91 og 3/91»	50,-
Årgang 1992:	«Norsknytt 1/92, 2/92, 3/92 og 4/92»	50,-

FØLGENDE ÅRGANGER VIL VI FORTSATT HA PÅ LAGER:

Årgang 1993:	«Norsknytt 1/93, 2/93, 3/93 og 4/93»	200,-
Årgang 1994:	«Norsknytt 1/94, 2/94, 3/94 og 4/94»	200,-
Årgang 1995:	«Norsknytt 1/95, 2/95, 3/95 og 4/95»	200,-
Årgang 1996:	«Norsknytt 1/96, 2/96, 3/96 og 4/96»	200,-
Årgang 1997:	«Norsknytt 1/97, 2/97, 3/97 og 4/97»	200,-
Årgang 1998:	«Norsknytt 1/98, 2/98, 3/98 og 4/98»	200,-
Årgang 1999:	«Norsknytt 1/99, 2/99, 3/99 og 4/99»	200,-
Årgang 2000:	«Norsknytt 1/00, 2/00, 3/00 og 4/00»	200,-
Årgang 2001:	«Norsknytt 1/01, 2/01, 3/01 og 4/01»	200,-
Årgang 2002:	«Norsknytt 1/02, 2/02, 3/02 og 4/02»	200,-
Årgang 2003:	«Norsknytt 1/03, 2/03, 3/03 og 4/03»	200,-
Årgang 2004:	«Norsknytt 1/04, 2/04, 3/04 og 4/04»	200,-
Årgang 2005:	«Norsknytt 1/05, 2/05, 3/05 og 4/05»	200,-
Årgang 2006:	«Norsknytt 1/06, 2/06, 3/06 og 4/06»	200,-

Storkryss (A3-format) til opphenging der folk samles 25,- per stykk

Ønsker skolen et større antall av enkelte hefter, kan skolen be om pristilbud!

NB: Porto og forsendelsesutgifter kommer i tillegg.

Send bestilling til

Norsknytt
Postboks 303
7601 LEVANGER

eller

post@norsknytt.no

Norsknytt tilbyr kassetter til bruk i undervisningen. Her fins opplesninger av dikt og prosa, konkurranser i grannespråk, ordkunnskap og mer til. Tre av kassetene inneholder viser og sanger tilrettelagt for skolebruk. Be om pristilbud på kassetene.

Utgiver: Norsknytt ANS

Redaksjon: Norsknytt, Øystein Jetne, Landingsveien 86, 0767 OSLO

Abonnement: Norsknytt, postboks 303, 7601 LEVANGER (tlf. 917 73 534)

Epost: post@norsknytt.no – Internett: www.norsknytt.no

Redaktør: Øystein Jetne © Kopiering av stoff som er tilrettelagt for elever, er tillatt.

Årsabonnement (fire numre per år): 440,- kroner

NORSKnytt

Kalenderårets første nummer av Norsknytt markerer en overgang mellom to redaktører. Det forrige nummeret var det siste nummeret med Jon Hildrum som redaktør. Alt det arbeidet som Hildrum i årenes løp har lagt ned i Norsknytt, er både formidabelt og imponerende. Vi er mange norsklærere som er Hildrum stor takk skyldig for alt han har gitt fra seg av gode råd og fantasifulle undervisningsopplegg.

Det er med den aller største respekt jeg tar over stafettpinnen fra Hildrum. Jeg har selv vært en ivrig bruker av Norsknytt, og jeg håper at Norsknytt kan fortsette å være et kjærkomment innslag rundt om på skolene. For å få til et best mulig tidsskrift er det veldig viktig at leserne kommer med reaksjoner. Vi tar imot alle innspill og ideer med takk.

Innholdet i Norsknytt

Hvilken plass har Norsknytt i norskfaget? Hva er det norsklærerne trenger, som de ikke allerede har? Undertegnede ser for seg at Norsknytt har to hovedelementer i seg. For det første bør Norsknytt spre ideer om hvordan norskfaget kan legges opp og hvordan læreplanen kan tolkes. Norsknytt skal være et idéhefte og et hefte til inspirasjon.

For det andre bør Norsknytt tilby lærere gode undervisningsopplegg i A4-format. Når vi diskuterer læremidler, er det opplagt sånn at både lærebøker og datamaskiner egner seg best på sine områder. Men norskfaget rommer mange muligheter, og av og til kan elevene like seg aller best med oppgaver på utdelte A4-ark. Norsknytt skal være til hjelp for lærere som ønsker å variere undervisningen - og kanskje for lærere som trenger et vikaropplegg i ellefte time.

I solid Norsknytt-tradisjon vil årgangene inneholde stoff om både språk og litteratur. Dette nummeret inneholder lite artikkelstoff, men vi har prøvd å være aktuelle ved å skrive om bruken av notatark til skriftlig eksamen. Mer aktuelt stoff vil komme til høsten og i utgavene som følger deretter. Blant annet vil vi ta for oss de nye ordklassene, nasjonale prøver i lesing og tips om arbeidet med sammensatte tekster.

Rettskrivning og ordforråd

Kanskje er det flere enn undertegnede som har reagert på at norskplanen for ungdomstrinnet ikke lenger inneholder ord om rettskrivning. Den nye læreplanen plasserer ansvaret for rettskrivning på barneskolelærerne. Allerede etter sjuendeklasse skal elevene «mestre ortografi, tegnsetting, variert ordforråd og bruk av ulike setningskonstruksjoner».

Det hadde jo vært hyggelig om verden ble slik, men helt realistisk er det neppe. Danskene har sine læreplaner hatt som mål at barneskoleelevene skal kunne stave lydrette ord - mens ungdomsskoleelevene også skal kunne stave de lydstridige ordene før de forlater grunnskolen. Veien fram kan gjerne gå gjennom språklig lek og arbeid med tekster.

Et nytt og viktig mål i Kunnskapsløftet er at elevene etter 10. klasse skal kunne «uttrykke seg presist og med et variert og nyansert ordforråd (...)» Spørsmålet er hvordan vi aktivt kan arbeide sammen med elevene for å utvide ordforrådet.

Et viktig og riktig svar er at elevene bør oppmuntres til å lese mye – også på fritiden. I den sammenhengen er det faktisk viktig at lærerne går foran med et godt eksempel. Vi bør fortelle elevene hva vi selv har lest, og vi bør også ta oss tid til å lese høyt for elevene i klasserommet. Noen kan kanskje føle at det strider mot tidens effektivitetskrav å legge opp til hyggelige høytlesningsstunder. Trøst dere med at det sannsynligvis er det lite som hjelper mer på elevenes leselyst.

Sammensatte ord

I dette nummeret av Norsknytt har vi valgt arbeidet med sammensatte ord som innfallsvinkel til læreplanmålet om et variert og nyansert ordforråd. Både lesesvake og lesterke elever kan ha stor nytte av å bli mer bevisste på hvordan ordene våre er bygd opp. Kryssorddiagrammene inneholder løsningsord med like forstavelser. Ved hjelp av ordbok og en støttende lærer bør elevene kunne komme langt på vei!

En annen av oppgavetyperne i denne utgaven går ut på at elevene skal kombinere ord fra to kolonner, slik at de to ordene blir til sammensatte ord. Oppgavetypen kan minne om ordleken fra NRKs Nytt på nytt, og det er bare moro om elevene underveis kommer i skade for å lage morsomme nyord. Veien fram til de riktige løsningene kan være halve moroa for elevene i klasserommet. Kanskje kan elevene få lov til å presentere sine egne nyskapninger?

Islendingene er kjent for å lage nye ord og holde engelske ord ute fra språket. Den språklige fantasien kan være underholdende lesning også for nordmenn, for deres løsninger kunne i mange tilfeller vært mulige også på norsk. Oversettelsesoppgavene vil nok passe best for tiendeklassinger. Iallfall på de første oppgavene kan det være en fordel om læreren prøver seg på islandsk uttale av ordene, sånn at elevene ikke lar seg skremme av et par fremmede bokstaver.

Nummer 2-2007

Neste nummer av Norsknytt kommer tidlig i juni. Høstutgavene er planlagt utgitt i september og november.

Kryssordoppgaver i Norsknytt

Denne utgaven av Norsknytt inneholder ikke kryssordoppgaver som skal sendes inn. Det betyr ikke at innsendingsoppgavene kommer til å forsvinne. Fra høsten av kommer vi tilbake med kryssordoppgaver både på nynorsk og bokmål. Hvem som vant i Norsknytt nummer 4-2006, finner dere på nest siste side!

Bruk av kortfilm i undervisningen – 26 anbefalinger

Nedenfor følger en liste over kortfilmer som kan brukes på ungdomstrinnet og tips om hvordan filmene kan brukes. Kortfilmen er ypperlig egnet for undervisningsbruk: Den tar kort tid å vise, og samtidig kan den sette i gang mange tankeprosesser. Filmene kan brukes for å nå mange av målene i Kunnskapsløftet, ikke minst når det gjelder muntlige og sammensatte tekster.

Dessverre er det litt vanskelig å få tak i svenske og danske kortfilmer: En god mulighet er å oppsøke nettadressen www.nordenibio.org – en nettside som er myntet på nordiske ungdomsskolelærere. Bak initiativet står Foreningen Norden, som ønsker å styrke undervisningen i nabospråk. Til høsten kommer samling nummer to. Tips og informasjon får man også ved å oppsøke det danske og det svenske filminstituttet, på henholdsvis www.dfi.dk og www.sfi.se. Om ikke annet kan man få ideer til hvilke filmer man bør være på utkikk etter ... Adressen til det norske filminstituttet, der kortfilmer kan bestilles, er www.nfi.no.

Tittel	Beskrivelse	Pedagogisk bruk – forslag til arbeidsmåte	Kilde
<i>Caravan (9 minutter)</i>	Veldig morsom! Om kjærestepar på tur med campingvogn. Vognen ruller av gårde uten kontroll, med begge to innelåst i vognen.	Kan kobles til temaer som "krangel og kjærlighet". Vis filmen først, la elevene deretter gjenfortelle handlingen (eller lage tegneserie av handlingen).	<i>Norsk kort 2003</i>
<i>Houdinis hund (13 minutter)</i>	En perle! Om en skøyeraktig fetter og en veslevoksen kusine som er ganske alene på en strand.	Kan kobles til fortellerteknikk og inspirere elever som vil lage filmer med dokumentarpreg. De to hovedpersonene kommenterer i korte klipp situasjonene som oppstår.	<i>Norsk kort 2003</i>
<i>Mors lille Ole (14 minutter)</i>	Veldig morsom! Om en mor som tror at sønnen er homoseksuell. Mor blir veldig lykkelig når hun får høre om hans jentekjæreste – inntil hun møter henne.	Kan kobles til temaer som forelskelse og homoseksualitet. Kortfilmen kan også knyttes til foreldrerollen (sønnen kommer bedre ut enn moren her ...) Mest for kos.	<i>Norsk kort 2003</i>
<i>Stille landskap (8 minutter)</i>	God! Innvandregutt kysser guttevenn, og får alvorlige problemer med sin egen familie.	Om homoseksualitet, med muligheter for å snakke om homofile innvandrere. Elevene kan gå inn i ulike roller og skrive brev til andre rollefigurer.	<i>Norsk kort 2003</i>
<i>Operasjon BM72 (10 minutter)</i>	Søt ... Gutt besøker bestefar, som blir med barnebarnet på frisk utetur.	Om forholdet mellom generasjoner og om barndom/alderdom. Elevene kan gå inn i rollen som bestefar og skildre hvordan det føles å bli gammel.	<i>Norsk kort 2003</i>
<i>De beste går først (9 minutter)</i>	Bildesterk! En pensjonistgjeng går på tur, redder en ung jente, men synker selv ned i myra.	Om solidaritet og forskjellen på eldre og yngre generasjoner. Egentlig en film som er lagd for å fange Arbeiderpartiet på kornet. (10. klasse?)	<i>Norsk kort 2002</i>
<i>Redd barna (6 minutter)</i>	God! Om en liten gutt og en liten jente som samler inn penger til Redd barna, men tar pengene selv.	Om egoistiske holdninger blant dagens unge. Kan knyttes til argumentasjon og retoriske virkemidler.	<i>Norsk kort 2002</i>

Tittel	Beskrivelse	Pedagogisk bruk – forslag til arbeidsmåte	Kilde
<i>Dykk (11 minutter)</i>	Litt fæl, men god likevel. To brødre er nær ved å drukne en stebror – med vitende og vilje.	Om fysisk mobbing blant barn. Kan knyttes til arbeid med spenningskurver og vendepunkt. Lagd for barn, men så god at eldre elever gjerne ser den.	<i>Norsk kort 2002</i>
<i>Hjemmekamp (9 minutter)</i>	Veldig morsom! Om en ung mann som nesten ikke klarer å stå opp av senga, men som til slutt karer seg til jobben.	Kan brukes til å lære om dokumentarfilm og om bruken av stemnings-skapende fortellerstemme. Her er kampen mot vekkerklokka kommentert som en idrettsbegivenhet av de store.	<i>Norsk kort 2004 Norden ibio2006</i>
<i>Ivar og vennene hans natt til 14. november (4 minutter)</i>	Spesiell. Viser hva Ivar og hver av vennene hans gjør på et spesielt tidspunkt.	Innholdsmessig helst ment for litt eldre seere, men formmessig godt mulig å etterlikne. Mange korte scener. Kan brukes som eksempelfilm foran dokumentarfilmprosjekt. (10. klasse?)	<i>Norsk kort 2004</i>
<i>Pappa (12 minutter)</i>	Opprørende! En film om familievold. Sønnen i huset er hovedfiguren. Faren slår og drikker. Sønnen bestemmer seg for å slå ham i hjel med balltre, men ombestemmer seg når faren våkner.	Må brukes med varsomhet. Sterke skildringer, noe bruk av grøsser-teknikker. Innhold viktigere enn form. Oppgavene bør åpne for empatitrening og meddiktning (hva skjer videre, hva vet vennene, hvorfor ikke skilsmisse?). Oppbrudd og ansvar.	<i>Norsk kort 2004</i>
<i>Torpedo (19 minutter)</i>	Veldig morsom! Et etnisk norsk par skal bli foreldre, men hun føder mørkhudet unge. Bestemor og jordmor i svært sterke og morsomme roller.	Kan knyttes til arbeid med stemmebruk og kroppsspråk. Kan vises i etterkant av eventuelt arbeid i klasserommet – elevene vil ikke klare å overgå skuespillerprestasjonene	<i>Norsk kort 2004</i>
<i>Bagasje (8 minutter)</i>	Veldig morsom! Om et ektepar som kommer fra togtur og sliter med å få bagasjen frem til hotellet. Tyvlåner tralle, men blir oppdaget av nidkjær NSB-arbeider.	Først og fremst en morsom kortfilm med gode skuespillere. Kan knyttes til temaet kjærlighet og kjønnsroller, og spørsmålet om den moderne mannsrollen. Tydelige egenskaper og utvikling av roller.	<i>Norsk kort 2005</i>
<i>Bawke (15 minutter)</i>	Sterk! Stilsikkert bildespråk, kanskje litt langsomt for noen. Handler om far og sønn som søker asyl til Norge: Far ofrer seg for at sønn skal få bli. Prisvinner!	Innhold viktigere enn form. Empati-trening. Utlendingers møte med Norge. Kan knyttes opp mot asylspillet på nrk.no (anbefales sterkt!!!) og nettspill på flyktningrådets sider (10. klasse?)	<i>Norsk kort 2005</i>
<i>Gutta (4 minutter)</i>	Interessant. Dikt av Lars Saabye Christensen (Hvor er det blitt av alle gutta?) er bildelagt og filmet. Noe for musikkinteresserte elever/lærere?	Kan knyttes til temaet oppbrudd og ansvar (vennegjeng oppløses og glir fra hverandre). Kan også knyttes til sammensatte tekster. Fra prosalyrikk til lyrikkvideo ... (9./10. klasse)	<i>Norsk stil</i>
<i>Gull og grønne skoger (30 minutter)</i>	Meget bra! Et tv-team trenger seg på en mulig OL-vinners senile bestemor for å sikre seerne gode bilder. Hun er ikke med på notene og blir utnyttet.	Kan veldig gjerne knyttes til arbeidet med presseetikk, journalistenes arbeidsmåte og respekt for eldre. Godt grunnlag for diskusjoner.	<i>Norsk stil</i>

Tittel	Beskrivelse	Pedagogisk bruk – forslag til arbeidsmåte	Kilde
<i>Just do it (4 minutter)</i>	Meget bra! Stumfilm om en ung-gutt som knabber et par joggesko på et kjøpesenter. Han blir oppdaget og det oppstår en liten jakt.	Kan tematisk sett knyttes til nasking/stjeling. Kan også knyttes til bruk av kroppsspråk og hvordan man forteller historier uten å bruke ord, bare med bilder.	<i>Norsk stil</i>
<i>Life is hard and then you die (5 minutter)</i>	Meget bra! Og noe uappetittlig. Mann står opp og steller seg, men er litt uheldig med diverse hendelser på kjøkkenet.	Kan knyttes til elektrisitet og vannets evne til å føre strøm. Norsk læreren kan bruke filmen som utgangspunkt til å lage miljøskildringer (skittenrealisme)	<i>Norsk stil</i>
<i>Stil (6 minutter)</i>	Meget bra! Og ganske fokusert på hundebæsj. En gutt går på tur med hunden, bruker hundepose, kaster snøball – og kaster hundepose ...	Kan knyttes til rammefortelling og stilskriving. Filmen skildrer en skriveprosess: Elevene kan i etterkant komme med forslag til hvordan filmen kan forandres for å gjøre den mer salgbar.	<i>Norsk stil</i>
<i>Utukt (7 minutter)</i>	Filmatiske meget god! To menn deler seng, og reflekterer over hvordan familien tar imot dem: Søsteren avskyr dem, og moren gråter.	Kan knyttes til homofili og reaksjoner på valg av livspartner. Kan også knyttes til bruk av fortellerstemme og bruk av indre/ytre synsvinkel. (9./10. klasse)	<i>Norsk stil</i>
<i>Naturlige briller (1 minutt)</i>	Veldig morsom! Elevene vil gjerne se den mange ganger på rad ... Mann er i byen, tar på seg briller, blir forflyttet til et parkområde – og påkjørt av usynlig bil.	Etterarbeid vanskelig. Best som ren underholdning. For veldig flinke elever mulig utgangspunkt for refleksjoner.	<i>Norsk stil</i>
<i>Morgenstemning (1 minutt)</i>	Tankevekkende! Mor og far kranter mens de og lillegutt pusser tennene. Lillegutt gjør kort prosess med mor og far og fortsetter tannpussen.	Må brukes med varsomhet (mord på mor og far). Dreier seg om hvor lite hensyn voksne kan ta til barn, og hvor mye barn bør finne seg i.	<i>Norsk stil</i>
<i>Att döda ett barn (8 minutter)</i>	Verdt å se, like vakker som fortellingen, og veldig trofast mot hendelsesforløpet.	Kan knyttes til arbeid med parallellhistorier og forståelse av svensk tale.	<i>Kortfilm-frossa</i>
<i>Den andra sidan (28 minutter)</i>	Et flyktningdrama sett fra politimannens perspektiv. Vinner av Svenska Filminstitutets novell-filmpris 2003.	Kan knyttes til valg av synsvinkel og sympatisk fortellermåte. Elevene kan i forkant skrive en historie om en politimann som må kaste ut flyktninger – og kanskje bli overrasket over at filmen tegner bilde av en "snill" politimann.	<i>Kortfilm-frossa</i>
<i>Sista hoppet (9 minutter)</i>	Meget god! En dramatisk historie om kvinnemishandling og flukt fra overgriper.	Kan brukes som utgangspunkt for arbeid med nyhetsartikler. Elevene skriver en nyhetsartikkel ut fra innholdet i filmen. Flere vinklinger mulig.	<i>Kortfilm-frossa</i>
<i>Fisk (5 minutter)</i>	Et ungt par sitter på restaurant og spiser fiskemiddag. Han tøyser med at han hele tiden får et fiskebein i halsen, sånn at han nesten blir kvalt. Hun synes at han er ytterst umorsom. Han dør.	Dialogene i filmen er tilgjengelig på nettadressen www.nordenibio.org og dermed er det mulig at elevene øver på å snakke dansk i forkant, og de kan også gjøre seg kjent med handlingen, sånn at de lettere kan oppfatte ordene som uttales.	<i>Norden i bio 2006</i>

Notatarket – hvorfor og hvordan?

Årets avgangsprøve i norsk vil i stor grad bli avviklet på samme måte som i 2006, men det er kommet viktige justeringer og presiseringer i rundskriv fra Utdanningsdirektoratet. Særlig er det kommet tydeligere signaler om bruken av notatark.

Avgangsprøven 2006

I fjor opplevde mange lærere forvirring og usikkerhet rundt bruken av notatark. I forkant av avgangsprøven var det sagt at notatarkene ikke skulle inneholde «sammenhengende tekst». Men hva er «sammenhengende tekst»? Er en setning sammenhengende tekst? Er et lite avsnitt på 25 ord å regne som sammenhengende tekst? Er en tekst fortsatt sammenhengende hvis elevene er så oppfinnsomme at de kutter bort alle verbene eller alle vokalene i teksten. Notatarkene som dukket opp på sensormøtene, tydet på at toleransegrensen var svært ulik ved de ulike skolene.

Den ulike praksisen rundt om på skolene førte til at sensorene i etterkant av eksamen fikk beskjed om at det var tekstproduksjonen på selve eksamensdagen som skulle vurderes. Hvis en elev hadde skrevet av store tekststykker fra notatarket, skulle sensor bare vurdere de avsnittene som eleven hadde skrevet selv.

Vanskeligere var det å vurdere de besvarelsene som bygde på svært detaljerte findisposisjoner. Kunne eleven få plusspoeng for god tekstoppbygging hvis teksten allerede var ferdig planlagt? Vurderte man i så fall elevens egen evne til å bygge opp teksten, eller vurderte man egentlig foreldrenes evne til å hjelpe sine håpefulle? Den frie prøveformen åpner for at foreldre kan hjelpe til med å luke bort usaklige momenter og dårlige eksempler. Spørsmålet er om ordningen er rettferdig overfor elever som kommer fra ressurs-svake hjem ...

Hjelpemidler ved avgangsprøven 2007

Til eksamen i norsk kan elevene ha med seg fire typer hjelpemidler. De kan ha med seg teksthefte, elevbok, ordbok og notatark. Det er grunn til å understreke at også ordboka og elevboka er svært viktige hjelpemidler. For eksempel kan elevene i elevboka lage lister med ord som de ofte staver feil, de kan skrive ned gode tips og de kan lage seg et skjema for korrekturlesing.

Teksttyper på notatarket

Utdanningsdirektoratet har nå presisert hensikten med notatarket og gjort det klarere hva som er lov og ikke lov. La oss begynne med ikke-listen:

Notatarket skal ikke inneholde sammenhengende tekst. Notatarket kan heller ikke inneholde lange bitar av den ferdige elevteksten eller setningsemne som systematisk går att i den ferdige teksten, altså komprimert tekst. Ein disposisjon er ikke å sjå på som ein sammenhengende tekst om han ikke er for detaljert. Sjølve tekstproduksjonen ved avgangsprøva skal gå føre seg på skrive dagen.

Begrepet «sammenhengende tekst» er naturlig å tolke slik det blir tolket i de internasjonale PISA-prøvene i lesing og i de nasjonale leseprøvene. Her betyr «sammenhengende tekst» enten fortellende tekst, argumenterende tekst eller informerende tekst. En grei regel bør altså være at elevene ikke skriver hele setninger på notatarkene sine. Unntaket får være korte sitater eller ordtak, som elevene mener å bruke med kilde-referanse i sin egen tekst. Det er her viktig å påpeke på at sitatene skal være korte.

Hva er det elevene kan ha på notatarket sitt, hvis de ikke får ha «sammenhengende tekst»? Svaret er logisk: Elevene kan på notatarkene sine lage ikke-sammenhengende tekster, for eksempel diagrammer, kart, grafer, skjemaer og tabeller.

Notatark og ikke-sammenhengende tekster

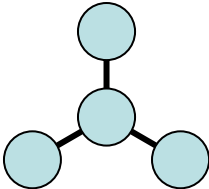
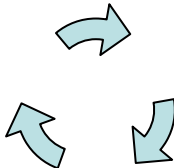
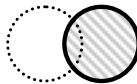
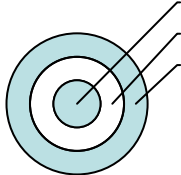
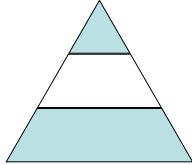
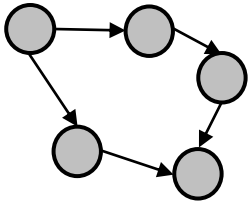
Et hovedpoeng med notatarket må være å hjelpe elevene til å benytte fornuftige læringsstrategier i forberedelsestiden. Ved å lage figurer, tabeller og diagrammer kan elevene få orden på sin egen kunnskap:

Føremålet med eit notatark er at det skal vere til hjelp for eleven både i arbeidet med heftet, og i skrivinga av eigen tekst på sjølve skrive dagen. Elevane kan til dømes oppsummere, komprimere og skrive korte notat i form av stikkord, tankekart og liknande.

På de neste sidene av Norsknytt prøver vi å vise hvordan arbeidet med ikke-sammenhengende tekster kan være svært nyttig i forberedelsestiden. Vi vil vise hvordan elevene kan ordne tankene sine i ordkart, diagrammer og kolonne-notater. Utskrivingen skjer på skrive dagen.

TANKEDIAGRAMMER

Når vi skal planlegge en tekst, kan vi få orden på tankene våre ved å lage diagrammer. Hva slags diagramtype som passer best til de tankene vi har, vil variere fra gang til gang. Gode diagrammer kan på en oversiktlig måte gjøre tankemønstrene og tankerekken tilgjengelig også for andre, sånn at det blir lettere å gi respons.

Diagramtype	Forklaring	Figur
Strålediagram	Strålediagrammet er velkjent i norskfaget, men helst under navnet «tankekart». Tankekartet brukes gjerne i idémyldringsfasen, for eksempel når hele klassen prøver å få fram assosiasjoner som knytter seg til nøkkelordet. Tankekartet kan også brukes senere i skriveprosessen, for å ordne tanker og eksempler på en logisk måte.	
Kretsdiagram	Kretsdiagrammet forteller oss enkelt og greit at ting går i ring – historien gjentar seg. I noen sammenhenger snakker vi om «gode sirkler» og «onde sirkler». Kretsdiagrammet kan i slike tilfeller fungere som en disposisjon.	
Venn-diagram	Venn-diagrammet er fint å bruke når vi skal sammenlikne. Det som er likt, skrives inn i feltene der sirklene overlapper hverandre. Det som er ulikt, skrives inn i de enslige delene. Skal vi skrive en sammenlikning av Undset og Hamsun, kan vi først se på hva de to har felles, deretter hvordan de er ulike.	
Hjuldiagram	Hjuldiagrammet kan være fornuftig å bruke om elevene skal skrive artikler som har en slags geografisk dimensjon, for eksempel om Norge, Europa og verden – eller nære venner og fjerne venner. Hver sirkel kan tilsvare ett avsnitt i den ferdige teksten.	
Pyramidediagram	Pyramidediagrammet kan være verdifullt å bruke når elevene skal skrive informerende tekster, for eksempel om hvordan makten er fordelt i et samfunn eller en organisasjon. Første avsnitt kan handle om ledelsen på skolen, det andre avsnittet om lærerne og det tredje avsnittet om elevene.	
Pildiagram	Pildiagrammet kan vise oss hvordan ulike faktorer henger sammen. Hensikten er ikke å vise at alt henger sammen med alt – eller at elever skal vikle seg inn i kompliserte årsaks-sammenhenger. Hensikten er snarere å rydde opp sånn at sammenhengene blir tydelige for den som skriver.	

ORDNING FØR

- Penn og papir
- Valgfri sjanger begge dager
 - Ukjent tema
 - Valgoppgaver
- Verken elevbok eller notatark
 - Bare individuelt arbeid

LIKT FØR OG NÅ

- Ordbok
- Både hovedmål og sidemål
- Skoleeksamen
- To sensorer

ORDNING NÅ

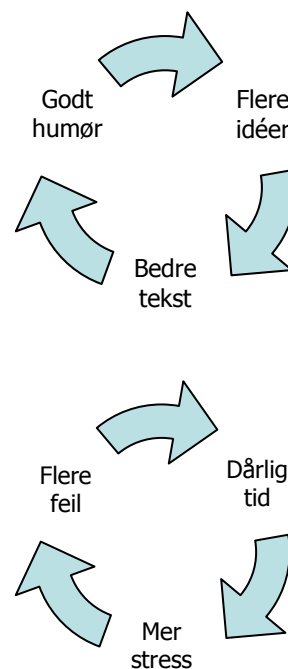
- PC **eller** penn og papir
- Sakprosa + skjønnlitteratur
 - Kjent tema
- Egenproduserte oppgaver
- Både elevbok og notatark
- Mulighet for responsgrupper

Litterære sjangrer
Sakprosasjangrer

- Artikkel
- Innlegg
- Intervju
- Nyhetsreportasje
- Biografi
- Bokmelding
- Filmmelding
- Essay
- Kåseri

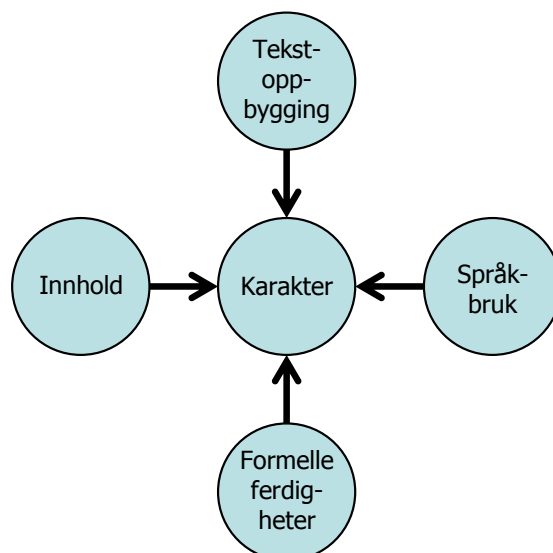
Skjønnlitterære sjangrer

- Fortelling
- Eventyr
- Novelle
- Åpningskapittel i roman
- Skuespill/hørespill
- Tale
- Brev
- Dagbok
- Dikt
- Portrett

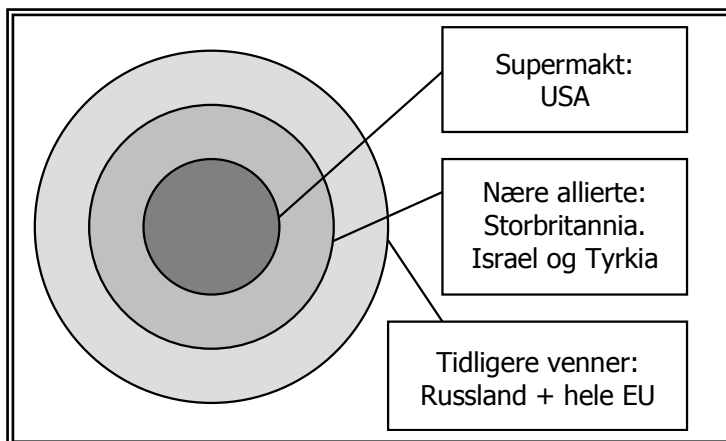
Problem	Årsak	Tiltak
Svake eksamensresultater	1) Svake elever	1) Bedre undervisning
	2) Dårlig utnyttelse av hjelpemidler	2) Ordboktrening og karakter på elevbok
	3) Uvant prøveform	3) Flere skrive dager
	4) Slapp innsats	4) Pisk og gulrot
	5) Streng sensur	5) Flere karakterklager

Påstand	For-argument	Mot-argument
– Notatark en glitrende idé	1) Like kunnskaper om temaet	1) Ulikt arbeid med temaet (elever/skoler)
	2) Selvhjelp og samarbeid	2) Foreldreoverblik og uselvstendighet
	3) Klatremuligheter	3) Jukse muligheter

Land	Prøveform	Karakterskala
Norge	To skrive dager (skjønnlitteratur + sakprosa)	Skala med seks trinn (6, 5, 4, 3, 2, 1)
Sverige	Nasjonale prøver (lesing + skiving) som teller inn på standpunkt karakteren	Skala med tre trinn (MVG, VG, G)
Danmark	Skrive dag + rettskrivningsprøve + leseprøve	Skala med sju trinn (12, 10, 7, 4, 2, 0, -3)

NOTATARK OM KRIG

ANTONYMER

Fred
Ro
Våpenhvile

ORDKART OM

KRIG

SYNONYMER

Ufred
Blodsutgytelse
Folkemord
Feide

UNDERTYPER

Stjernekrig
Verdenskrig
Borgerkrig
Stammekrig

Atomkrig

Lynkrig
Utmattelseskrig
Skyttergravskrig
Geriljakrig

Forsvarskrig
Religionskrig
Hellig krig

Hundreårskrigen
WWI og WWII
Den kalde krigen

Nervekrig
Skyggekrig
Ordkrig
Handelskrig

Snøballkrig
Putekrig
Vannkrig
Sandkassekrig

Tidspunkt	Hendelse
1996	Taliban til makten
2001	USA inn i Afganistan
2003	NATO sjef for ISAF
2004	Valg: Karzai president

KRIGSORD

Krigsbrud Krigsbytte Krigsdagbok Krigsenke Krigsforbryter	Krigsforræder Krigsgud Krigshisser Krigsområde Krigstrøtt	Dolke Kvele Likvidere Massakrere Myrde	Skyte Slå i hjel Snikmyrde Utrydde Ødelegge
---	---	--	---

Navn	Rolle	Partitilhørighet
Anne-Grete Strøm-Erichsen	Forsvarsminister i Norge	Arbeiderpartiet (Ap)
Jonas Gahr Støre	Utenriksminister i Norge	Arbeiderpartiet (Ap)
Jens Stoltenberg	Statsminister i Norge	Arbeiderpartiet (Ap)
Tony Blair	Britisk statsminister	Labour
George Bush	President i USA	Republikanerne
Hamid Karzai	President i Afghanistan	
Osama bin Laden	Leder av Al-Qaida	Taliban

Ord	Ordforklaring
Krig	Våpenkamp mellom to eller flere stater eller folkegrupper
ISAF	International Security Assistance Force
NATO	North Atlantic Treaty Organisation

MASKINPISTOL

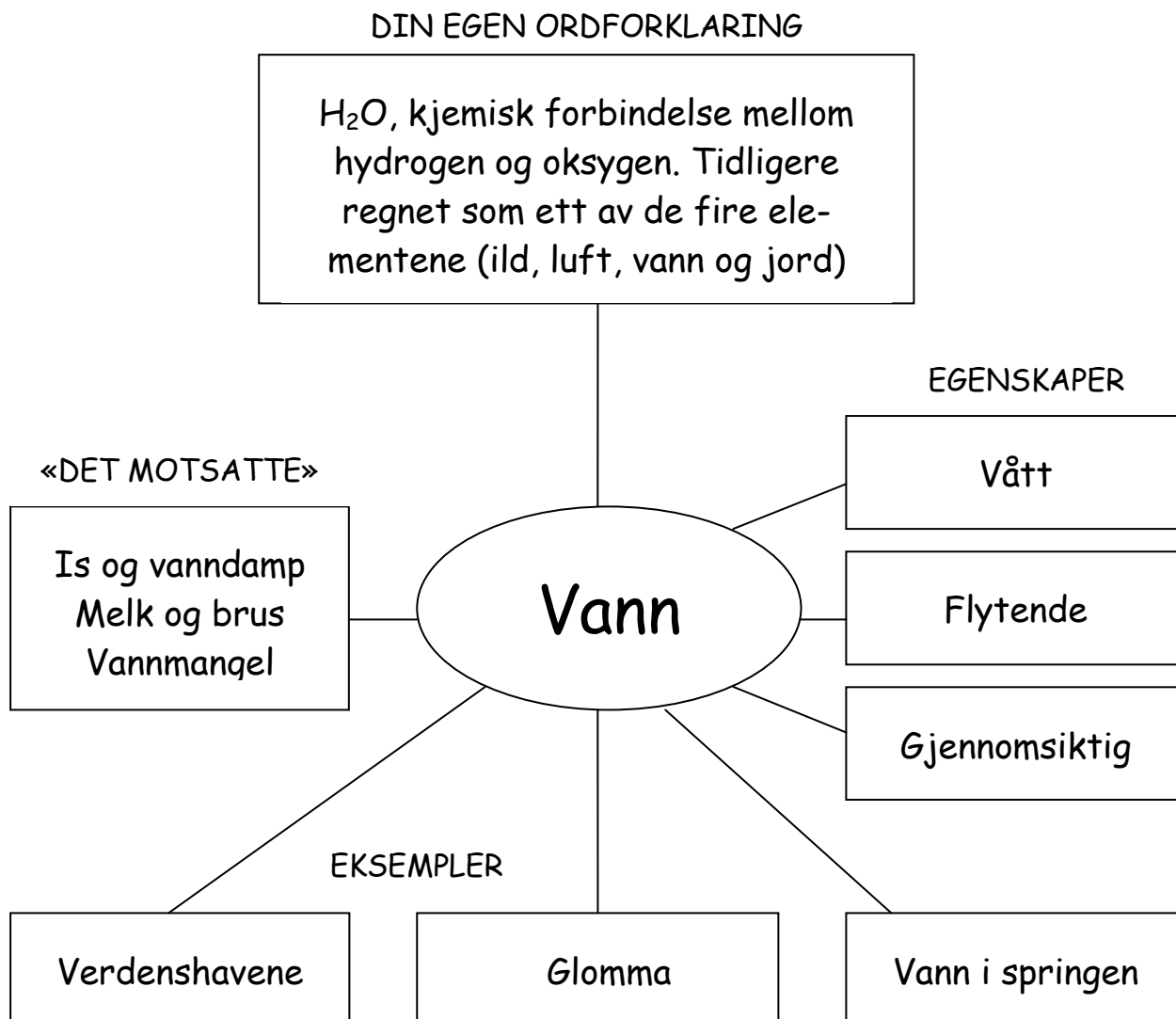
«Hensikten med alle kriger er fred.»
Sankt Augustin

«For mange mennesker er krig til nytte.»
Marcus Annæus Lucanus (39–65 e.Kr.)

«Gamle menn erklærer krig, men det er de unge som må kjempe og dø.»
Herbert Hoover (1874–1964)

«De skrev i gamle dager at det er skjønt og rett å dø for sitt land. Men i moderne krig er det ikke noe skjønt eller rett i vår død. Du vil dø som en hund uten en skikkelig grunn.»
Ernest Hemningway (1899–1961)

Ordkart

Siste sjekk

Norsknyttts korrekturkavalkade

Hele innleveringen

- ☐ Navnet mitt står skrevet godt synlig på forsiden (gjørne øverst til høyre).
- ☐ De innleverte arkene er ikke skitne, krøllete eller overfylt med korrekturlakk.
- ☐ Alle arkene har en venstremarg som er minst 3,5 centimeter bred.
- ☐ Håndskrevne innleveringer er skrevet med blå eller svart penn, på linjert ark.
- ☐ Skriften følger linjene på arket, og bokstavene er tydelige (S/s, K/k, O/o, v/r/n).
- ☐ Innleveringer på data er skrevet med skriftstørrelse 12 og «halvannen linjeavstand».

Tittelen

- ☐ Hele tittelen har fått plass på én tekstlinje.
- ☐ Bare den aller første bokstaven i tittelen som er skrevet med stor bokstav. (Hvis tittelen også inneholder egennavn, begynner også disse med stor bokstav!)
- ☐ Jeg har ikke noe punktum på slutten av tittelen.

Avsnittene

- ☐ Jeg har plassert en blank linje mellom tittelen og den første tekstlinjen.
- ☐ I det aller første avsnittet har jeg startet å skrive helt inntil venstremargen.
- ☐ Jeg har satt avsnitt ved replikker, ved skifter av tid og sted, ved lansering av nye personer – og ellers der avsnitt gjør teksten lettere å forstå.
- ☐ Jeg har markert avsnittene ved å lage et lite innrykk på linjen (fortellinger) eller ved å hoppe over en hel linje (søknader/rapporter).

Periodene/setningene

- ☐ Jeg har passet på at setningene har ulike begynnerord (sånn at ikke alle setningene mine begynner med de samme ordene ...)
- ☐ Jeg har prøvd å variere mellom setningslengder og setningstyper.
- ☐ Jeg har husket å bruke kommareglene.

Ordene

- ☐ Jeg har brukt bokstaver og ikke siffer for tallene mellom en og tolv.
- ☐ Jeg har kontrollert stilen min for å/og-feil.
- ☐ Jeg har kontrollert stilen min for da/når-feil.
- ☐ Der jeg er usikker på stavemåten, har jeg brukt ordbok.
- ☐ Jeg har nøye kontrollert at jeg ikke ufrivillig har vekslet mellom preteritum og presens.
- ☐ Jeg har ikke ufrivillig vekslet mellom å være jeg-forteller og tredjepersonsforteller.
- ☐ Jeg nevner meg selv sist når jeg bruker bindeord (Per og jeg).
- ☐ Jeg har sett gjennom stavefeilsamlingen min for å oppdatere meg på feil jeg ofte gjør.
- ☐ Jeg har lest korrektur på innleveringen min, bakfra, setning for setning og ord for ord.

Norsktentamen (bokmål)

Velg én av oppgavene

Oppgave 1

Skriv et eventyr som heter «Det magiske treet».

Oppgave 2

Skriv en fortelling med tittelen «Smartest i klassen».

Oppgave 3

I denne fortellingen er de siste sju ordene skrevet for deg. Oppgaven din blir å finne ut hva som har skjedd tidligere. Her er de sju ordene som skal avslutte fortellingen din:

« ... løftet boka opp og kysset den forsiktig.»

Velg overskrift selv.

Oppgave 4

Skriv en tekst som passer til tegningen ovenfor. Velg selv sjanger og overskrift.

Oppgave 5

Skriv et svar på diskusjonsinnlegget nedenfor. Lag overskriften selv.

Dataspill er vår tids landeplage

Undersøkelser har vist at ungdomsskoleelever bruker stadig mer tid på tv-spill og dataspill. Samtidig vet vi at elevene har stadig flere elever sliter med lesing og skriving. Når skal noen gripe fatt i problemet?

Det kan ikke være mye tvil om at tv-spill og dataspill gir ungdommen en dårlig start på voksenlivet. Ungdommer som spiller mye data, sitter stort sett stille, og de kan fort bli asosiale. Spiller de skytespill, mister de respekten for liv og helse: Bli ikke forundret om ungdommer snart oppfører seg like brutalt i virkeligheten som de gjør i dataspill.

Også i gamle dager hendte det at ungdommer brukte fritiden sin til spill og lek. Men det var bedre før, for fritidsaktivitetene var sunnere. De som spilte sjakk, lærte seg å tenke logisk. De som spilte kortspill, kunne lære seg sannsynlighetsregning. De som spilte Scrabble, lærte seg å leke med ord.

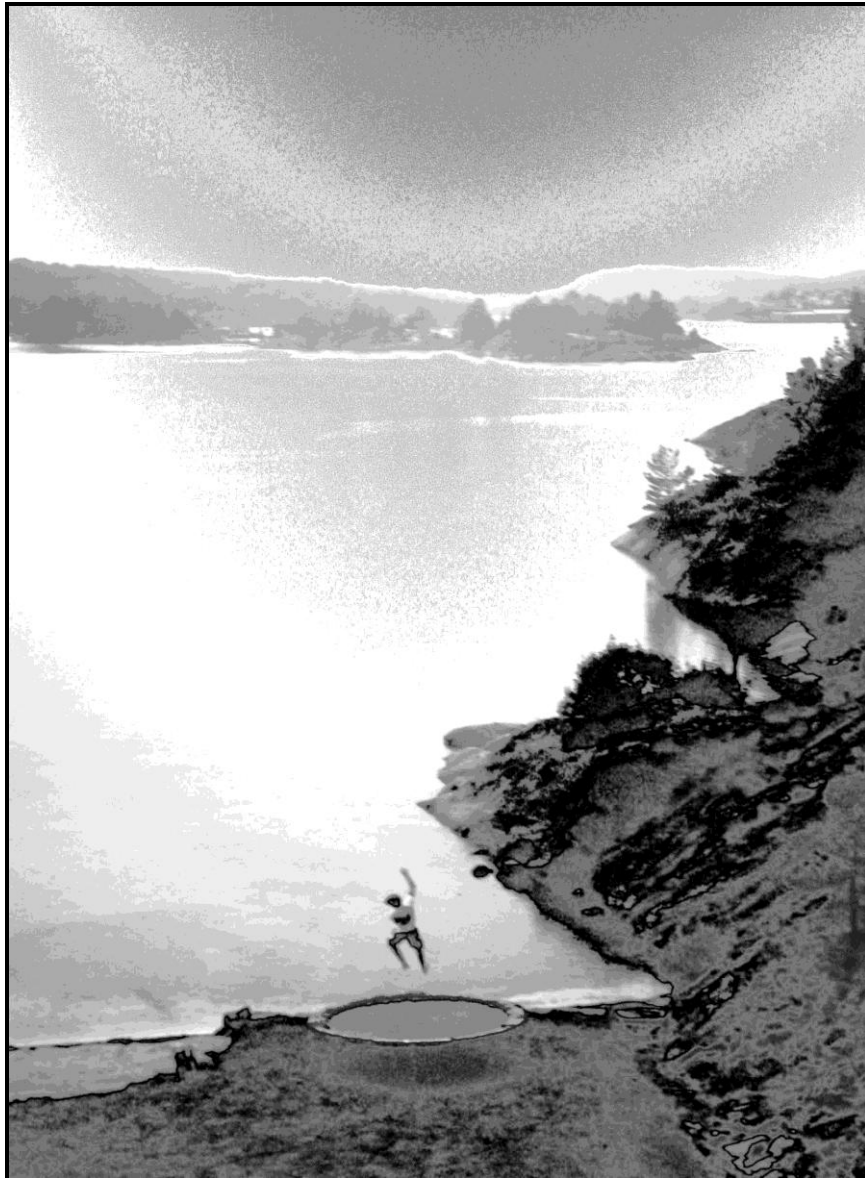
Dataspillene som i dag lages, er ikke spill som det er mulig å lære noe av. Man blir ganske enkelt ikke smart av å plukke gullmynter sammen med Super-Mario.

Ungdommer som mister et liv eller to i et dataspill, bør stoppe opp og tenke seg om. Mister de bare noen «lekeliv», eller mister de selve livet når de gror fast foran skjermen?

Eva-Marie Jørgensen

Norsktentamen (nynorsk)

Vel ei av oppgåvene

Oppgåve 1

Skriv ein tekst som passar til biletet. Vel sjølv overskrift og sjanger.

Oppgåve 2

Skriv ei forteljing der overskrifta er «Svinet».

Oppgåve 3

Skriv eit brev til kongen der du legg fram tankane dine om miljøvern.

Oppgåve 4

Du er blitt invitert til å skrive i ei bok som heiter *Unge draumar*. Meininga er at både ungdommar og vaksne skal lese boka, og at dei vaksne ved å lese boka skal forstå litt betre kva ungdommar tenkjer på.

Skriv eit kapittel om ein draum eller ein framtidsdraum. Kapitteloverskrifta lagar du sjølv.

Oppgåve 5

Nedanfor finn du starten på ei forteljing. Skriv vidare på forteljinga! Tittelen finn du på sjølv.

Mobiltelefonen ligg på pulten, ved sida av matteboka. Arne veit at han bør la mobilen liggje i fred. Arne veit også at han er ganske aleine i klasserommet, og at mobileigaren er ute for å kjøpe snop.

Oppgåve 6

Skriv eit eventyr som passar til teikninga:

Sammenlign norsk og islandsk:

nyttårsaften = gamlaárskveld

I vikingtiden ble Island befolket av norske vikinger, og siden den tiden har de språklige båndene mellom Norge og Island vært sterke. Islendingene har beholdt lyder og bokstaver som er blitt borte i vårt eget land, så derfor kan bokstavene se litt annerledes ut her enn der:

ð – kalles «stungen d» og uttales som i det engelske ordet *third*

þ – kalles «thorn» og uttales som i det engelske *that*

ö – kalles «ø» og uttales som i det norske *snø*

Det er også greit å vite at islandsk «h» uttales som en harkelyd, nesten som en norsk «k».

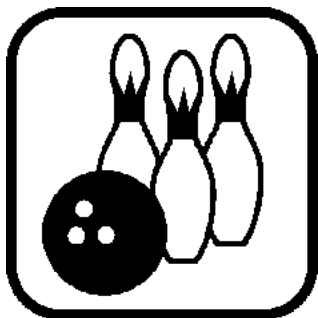
Mange av ordene er ulike, men mange av ordene kan også vise seg å være temmelig like – bare vi studerer dem nærmere. Spesielt morsomt kan det være å gjette seg til innholdet i sammensatte ord. For å gjøre oppgaven litt enklere, har vi lagt inn små prikker i de islandske ordene for å markere hvor det ville vært naturlig å sette bindestrek. Finner du ut hvilke ord som hører sammen?

Oppgave 1 – Lag par av norske og islandske ord

A	akupunktur		bókstafa-reikningur
B	algebra		breið-trýningur
C	alkohol		drykkju-maður
D	alkoholiker		drykkju-sýki
E	alkoholisme		matar-lyst
F	alligator		nafn-laus
G	ambassadør		nála-stungu-aðferð
H	anonym		sendi-herra
I	appetitt		söng-drykk

$$4X + 3Y = 24$$

Oppgave 2 – Lag par av norske og islandske ord

A	bart		axla-bönd
B	binders		bréfa-klemma
C	blåsebelg		fisi-belgur
D	boksing		hnefa-leikur
E	bordskåner		hné-fiðla
F	bowling		keilu-spill
G	bukkseseler		leigu-flugi
H	cello		undir-legg
I	charterfly		yfir-skegg

Oppgave 3 - Lag par av norske og islandske ord

A	curling		dauð·þreyttur
B	damplokomotiv		eftir·matur
C	dartspill		eim·vagn
D	demonstrasjonstog		ís·steina·leikur
E	dessert		kröfu·ganga
F	diameter		niður·gangur
G	diaré		þver·mál
H	dressing		pílu·kast
I	drue		salat·sósa
J	dødstrøtt		vín·ber

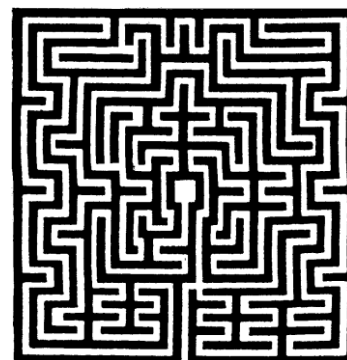
Oppgave 4 - Lag par av norske og islandske ord

A	ekvator		bil·skúr
B	flosshatt		engi·spretta
C	fyrverkeri		fall·öxi
D	fødselsdag		flug·elda·sýning
E	garasje		fæðingar·dagur
F	giljotin		miðjar·lína
G	graffiti		niður·gangur
H	gresshoppe		pípu·hattur
I	gummistrikk		teygju·band
J	helvete		veggja·krot

Oppgave 5 - Lag par av norske og islandske ord

A	homoseksualitet		blaða·maður
B	journalist		hala·stjarna
C	ketsjup		kvik·mynda·hús
D	kleptomani		kyn·villa
E	kolonialvarer		ný·lend·vörur
F	konservativ		skíða·ganga
G	kino		stel·sýki
H	komet		tómat·sósa
I	labyrint		vana·fastur
J	langrenn		villu·stigur

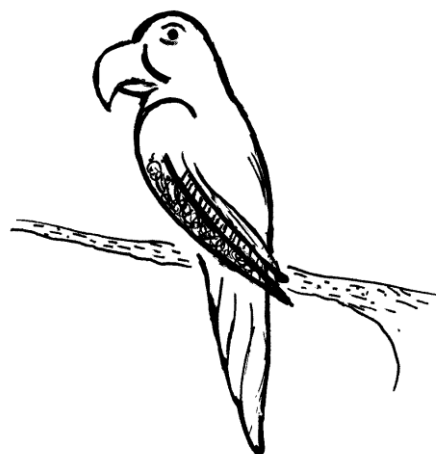

Oppgave 6 - Lag par av norske og islandske ord

A	lommebok		bensín·sprengja
B	lommetørkle		gamla·árs·kveld
C	løgnhistorie		hús·búnaður
D	mammadalt		karla·kór
E	mannskor		loft·steinn
F	meteor		mömmu·drengur
G	molotovcocktail		seðla·veski
H	møblement		slúður·saga
I	novelle		smá·saga
J	nyttårsaften		snýtu·klutur

Oppgave 7 - Lag par av norske og islandske ord

A	offside		barna·barna·barn
B	oldebarn		bíl·geymsla·hús
C	parallellogram		brennu·vargur
D	papegøye		eld·flaug
E	parkeringshus		ferða·hugur
F	pilot		fly·maður
G	pyroman		páfa·gaukur
H	rakett		rétt·hyrningur
I	reiselyst		sam·siðungur
J	rektangel		vrang·stæður

Huitfeldt
Stoltenberg
Mustad
Dahl
Espinoza
Aspelin

Oppgave 8 - Lag par av norske og islandske ord

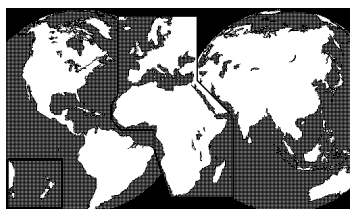
A	sarkofag		araba·höfðingi
B	sjeik		loft·hræddur
C	sjokolade		mun·vatn
D	skrivefeil		penna·villa
E	slaveri		stein·dauður
F	slektsnavn		stein·kista
G	snekker		súkkulaði
H	spytt		þræla·hald
I	stendød		tré·smiður
J	svimmel		ættar·nafn

Oppgave 9 - Lag par av norske og islandske ord

A	teip		fimmtu-dagur
B	tennisracket		hita-stillir
C	termostat		lím-band
D	tiger		tennis-spaði
E	torsdag		þrí-hyrningur
F	trekant		tígris-dýr

Oppgave 10 - Hva heter landområdene på islandsk?

A	Amerika		Frakkland
B	Egypt		Svíþjóð
C	Frankrike		Noregur
D	Marokko		Bretland
E	Montenegro		Serkland
F	Norge		Svartfjallaland
G	Storbritannia		Egyptaland
H	Sverige		Vesturheimur

Hint: En del språkforskere mener at svenskene drev med svijordbruk på den tiden landet fikk sitt navn.

Oppgave 11 - Hva heter ukedagene på islandsk?

A	søndag		fimmtu-dagur
B	mandag		föstu-dagur
C	tirsdag		laugar-dagur
D	onsdag		mán-dagur
E	torsdag		miðviku-dagur
F	fredag		sunnu-dagur
G	lørdag		þriðju-dagur

Hint: Kristendommen stod en stund enda sterkere på Island enn den gjorde i Norge, og i denne perioden fjernet islendingene alle spor etter norrøne guder i ukedagene. (PS: Ord for ord betyr lørdag vaskedag både på norsk og islandsk – det var på denne dagen man vasket seg i vikingtiden.)

☆ Lag sammensatte ord ☆

Nedenfor ser du to kolonner med substantiv. Du skal sette strek mellom ordene i de to kolonnene, sånn at det oppstår sammensatte ord med både forledd og etterledd. Sannsynligvis passer noen av ordene til venstre sammen med mer enn ett av ordene til høyre.

Forledd	Etterledd
arm	arrest
bagasje	brekk
bilde	buss
blekk	bånd
blink	dråpe
blod	hugger
borger	krig
film	lys
fjell	mons
gang	musikk
grav	rom
hagl	skur
hopp	snue
hus	sprut
høy	sti
hånd	tale
kake	tegning
karikatur	tekst
rute	uke
spekk	ørret

Ekstraoppgave: Sett sammen ordene ovenfor på nye måter, sånn at du får en liste med ti sammensatte ord som neppe er i bruk. Lag ordforklaringer.

☆☆ Lag sammensatte ord ☆☆

Nedenfor ser du to kolonner med substantiv. Du skal sette strek mellom ordene i de to kolonnene, sånn at det oppstår sammensatte ord med både forledd og etterledd. Sannsynligvis passer noen av ordene til venstre sammen med mer enn ett av ordene til høyre.

Forledd	Etterledd
anker	agurk
appelsin	alder
bok	bjørn
brann	feste
bryst	flipp
brød	hud
fot	kyss
gave	mann
hake	melk
hygge	mur
keiser	mål
luke	pakke
natur	parkering
nerve	rister
ord	slepp
slag	snitt
slange	språk
sleng	stund
slyngel	talent
øre	vrak

Ekstraoppgave: Sett sammen ordene ovenfor på nye måter, sånn at du får en liste med ti sammensatte ord som neppe er i bruk. Lag ordforklaringer.

☆☆☆ Lag sammensatte ord ☆☆☆

Nedenfor ser du to kolonner med substantiv. Du skal sette strek mellom ordene i de to kolonnene, sånn at det oppstår sammensatte ord med både forledd og etterledd. Sannsynligvis passer noen av ordene til venstre sammen med mer enn ett av ordene til høyre.

Forledd	Etterledd
banan	egg
døgn	enke
fantasi	fantasi
feber	film
gress	flue
grunn	foster
gull	front
hale	føde
hjørne	grunn
hybel	heng
ild	jeger
is	kanin
jern	pasient
jomfru	pisk
kalkun	prater
kanon	prøve
karriere	republikk
korridor	side
parti	stein
plate	teppe
sol	tur

Ekstraoppgave: Noen av ordene ovenfor kan brukes i både bokstavelig og i overført betydning. Bruk ordbok og finn ut hva ordene betyr!

NYNORSKBINGO 1

Er det lenge sidan du har spelt bingo? Her får du ein ny sjanse! Reglane er slik:

1. Ovanfor ser du eit bingobrett med 25 blanke felt. Desse felte skal du fylle ut med nynorske ord, som du finn nedst på denne sida. Du har ikkje lov til å bruke det same ordet fleire gonger på det same bingobrettet.

2. Læraren les opp bokmålsvariantane av dei nynorske orda. Når du høyrer eit bokmålsord, må du prøve å tenkje deg fram til kva dette ordet heiter på nynorsk.

3. Når du har funne fram til det riktige nynorskordet, blir neste oppgåve å finne ut om dette nynorskordet finst på bingobrettet ditt. Dersom du finn nynorskordet, set du eit stort kryss over ordet. Krysset skal fylle heile ruta.

4. Etter kvart som du får fleire og fleire kryss på bingobrettet, stig spenninga. Det er om å gjere å få fem kryss på rad, anten vassrett, loddrett eller på skrått. Når du oppdagar at du har fem på rad, roper du «BINGO».

5. Dersom du er den første som roper «BINGO», og du har kryssa av på riktig måte, har du vunne bingospelet. Dei andre spelar vidare, for å finne ut kven som kjem på andre plass og tredje plass, osv.

6. Andre bingovariantar finst også. Det er mogleg å kare både loddrettvinnarar, vassrettvinnarar og fem-på-skrå-vinnarar. Men hugs på at det berre er lov å skrive med penn.

NYNORSKE ORD:

Aleine	Dugløyse	Heime	Korkje	Meir	Rådgjevar
Annleis	Eg	Ikkje	Korleis	Mykje	Samvit
Avgjerd	Eigentleg	Innbrot	Kvar	Noko	Sjølvsagt
Berre	Framleis	Kjensle	Kven	Nokre	Skule
Betre	Frå	Kjem	Kvifor	Noreg	Sommar
Dei	Haust	Kjærleik	Kyrkje	Rettferd	Veke

Kryssord med fremmedord på in-

Opplysning	I	N									
Pengeplassering	I	N									
Spennende	I	N									
Åndsevner, vett	I	N									
Del av matoppskrift	I	N									
Musikkutstyr	I	N									
Tilsyn, kontroll	I	N									
Innbydelse	I	N									
Ubøyd verb	I	N									
Fotsoldater	I	N									
Smittsom sykdom	I	N									
Prisstigning	I	N									
Mellomrom	I	N									
Hensikt	I	N									
Næringsgren	I	N									
Medfødt anlegg	I	N									
Samtale	I	N									
Trenge seg inn i	I	N									
Ufør	I	N									
Umenneskelig	I	N									
Flygende leddyr	I	N									
Frekk, ufin	I	N									
Nær, fortrolig	I	N									

TIPS: BRUK ORDBOK!

Kryssord med fremmedord på eks-

Tillegglekse	E	K	S								
Hurtigtog	E	K	S								
Forsøk	E	K	S								
Gammel flamme	E	K	S								
Vitenskapelig ferd	E	K	S								
Skoleutflukt	E	K	S								
Avføring	E	K	S								
Bre seg, vokse, bli større	E	K	S								
Utelukke	E	K	S								
Medarbeider i butikk	E	K	S								
Spreng, detonere	E	K	S								
Fagmannen	E	K	S								
Være til, leve	E	K	S								
Illustrerende tilfelle	E	K	S								
Som kommer utenfra	E	K	S								
Ytterliggående	E	K	S								
Vill begeistring	E	K	S								
Utførsel, salg til utlandet	E	K	S								
Avsluttende prøve	E	K	S								
Nøyaktig	E	K	S								
Avløpsgass	E	K	S								
Hudsykdom	E	K	S								
Landflyktighet	E	K	S								

TIPS: BRUK ORDBOK!

Kryssord med fremmedord på kom-

En som sier hva som skjer	K	O	M								
Utfor + slalåm	K	O	M								
Rettesnor om skilletegn	K	O	M								
Medinneholder av et firma	K	O	M								
Vanskelig, sammensatt	K	O	M								
Dyktighet til noe, ferdighet	K	O	M								
Beordre	K	O	M								
Løsning der begge parter slår av på kravene sine	K	O	M								
Ros, smigrende uttalelse	K	O	M								
Bøyningsform av adjektiv	K	O	M								
Rød ideologi	K	O	M								
Hopp + langrenn	K	O	M								
Fullstendig	K	O	M								
Sammensvergelse, intrige	K	O	M								
Område med én ordfører	K	O	M								
Bekvemmelighet	K	O	M								
Møbel med flere skuffer	K	O	M								
Gjødsel av organisk avfall	K	O	M								
Morsomt teaterstykke	K	O	M								
Instrument som gir retning	K	O	M								
Stekeovn med kokeplater	K	O	M								
Utvalg, nemnd	K	O	M								
Vandrende himmellegeme	K	O	M								

TIPS: BRUK ORDBOK!

Kryssord med fremmedord på kon-

Politimannen	K	O	N								
Tevling, kappestrid	K	O	N								
Se etter at noe er i orden	K	O	N								
Bindeord	K	O	N								
Snakker (med gjestene)	K	O	N								
Medlemspenger	K	O	N								
Prinsippfast	K	O	N								
Slå fast	K	O	N								
Logisk slutning	K	O	N								
USAs nasjonalforsamling	K	O	N								
Føler med i andres sorg	K	O	N								
Form, helsetilstand	K	O	N								
Rådgiver (i et firma)	K	O	N								
Språklyd	K	O	N								
Raskt motangrep på banen	K	O	N								
Krangel, strid	K	O	N								
Rettslig bindende avtale	K	O	N								
Baker som lager fine kaker	K	O	N								
Fylt sjokolade	K	O	N								
Håndgripelig, ikke abstrakt	K	O	N								
Musikkarrangement	K	O	N								
Prevensjonsmiddel	K	O	N								
Arbeidsrom	K	O	N								

TIPS: BRUK ORDBOK!

Orddeling ved linjeslutt - ark 1

Når det er mye plass igjen på en linje, og vil skal til å skrive et langt ord, bør vi dele opp ordet med en bindestrek. En slik bindestrek kan vi ikke sette hvor som helst:

Regel 1: Sammensatte ord deler vi mellom de enkelte leddene, sånn at forleddet blir stående på én linje og etterleddet på linjen nedenfor. (Eksempel: utfor-bakke, bolig-blokk, skole-hverdag, dommer-fløyte)

Oppgave A: Del opp de sammensatte ordene med bindestrek på riktig plass, og skriv dem inn på linjene slik det er vist i ruten øverst til venstre.

tomatsuppe	<u>tomat-</u> <u>suppe</u>
dørmatte	<u> </u> <u> </u>
dataspill	<u> </u> <u> </u>
fotballenke	<u> </u> <u> </u>
finlandshette	<u> </u> <u> </u>
idélære	<u> </u> <u> </u>
gullenke	<u> </u> <u> </u>
soppris	<u> </u> <u> </u>

stolsete	<u> </u> <u> </u>
bilulykke	<u> </u> <u> </u>
sykkelstyre	<u> </u> <u> </u>
favorittku	<u> </u> <u> </u>
kuvending	<u> </u> <u> </u>
jamenneske	<u> </u> <u> </u>
stikkontakt	<u> </u> <u> </u>
urinsekt	<u> </u> <u> </u>

Orddeling ved linjeslutt - ark 2

Når vi skal dele opp lange ord som ikke er sammensatt av to ord som betyr noe hver for seg, må vi forholde oss til flere regler:

Regel 2: Når vi deler usammensatte ord, skal én konsonantlyd foran vokal til ny linje. (Eksempler: repe-**tere**, infor-**mere**, kontrol-**lere**, plan-**sje**)

Regel 3: Vi kan også dele ord vel å skille ut forstavelser og endestavelser: (Eksempler: **be**-gynne, **for**-andre, umulig-**het**, lat-**skap**)

Regel 4: Vi deler ikke opp ord som inneholder mindre enn fire bokstaver eller ord som bare inneholder én stavelse. Vi unngår også å dele opp egennavn. (Eksempler: ute, ane, ære, raust, seint, skjelsk, Haakon, Norge, Oslo)

Oppgave B: Hvilke av ordene nedenfor skal vi ikke dele ved overgang til ny linje? Sett ring rundt dem. (Åtte av ordene kan deles, åtte kan ikke deles.)

øy	veranda	åre	ankomme
lengsel	stein	kjøleskap	sovepute
skjelmsk	strøm	Sonja	symaskin
sykkel	billett	sprøyt	Bodø

Oppgave C: Skriv inn ordene ovenfor som kan deles med bindestrek. Del ordene på riktig måte!

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Oppgave D: Del ordene nedenfor sånn at én konsonant går over til ny linje:

vulkan, konge, pinsett, frieri, vinter, drikke,
krangle, bukse, jenta, sende, annerledes, kapittel
nettopp, foreløpig, foran, menneske

Oppgave E: Del ordene nedenfor sånn at forstavelsen blir skilt ut:

avvise, avvenne, avverge, forrett, meddele, tilløp
meddommer, ommøblere, overraske, overrumple

Boktittelimprovisasjoner

La elevene prøve seg med uforberedte mini-foredrag om kjente norske forfattere og deres verker. Sett av ett minutt til hver elev – og la elevene denne ene gangen bløffe det de er gode for!

Amtmannens døtre AV CAMILLA COLLETT	Roser i et sprukket krus AV BJØRG VIK
Hellemyrsfolket AV AMALIE SKRAM	Kron og mynt AV KJARTAN FLØGSTAD
Medmenneske AV OLAV DUUN	Før du sovner AV LINN ULLMANN
Den som henger i en tråd AV NINI ROLL ANKER	Wonderboy AV HENRIK LANGE LAND
Fuglane AV TARJEI VESAAS	Blind gudinne AV ANNE HOLT
Lasso rundt fru Luna AV AGNAR MYKLE	Skipper Worse AV JONAS LIE
Huset med den blinde glassveranda AV HERBJØRG WASSMO	Mens Dansen gaar AV HULDA GARBORG

Frakken tegner og forteller AV ARILD NYQUIST	Bør Børson jr. AV JOHAN FALKBERGET
Flaggermusmannen AV JO NESBØ	Kranes konditori AV CORA SANDEL
Pakkis AV KHALID HUSSAIN	Skibet går videre AV NORDAHL GRIEG
Mannfolk AV ARNE GARBERG	Jonas AV JENS BJØRNEBOE
Den brændende busk AV SIGRID UNDSET	Kjærleikens ferjereiser AV EDVARD HOEM
Dansen gjennom skuggeheimen AV KRISTOFFER UPPDAL	Insektsummer AV KNUT FALDBAKKEN
En flyktning krysser sitt spor AV AKSEL SANDEMOSE	Forføreren AV JAN KJÆRSTAD
Musikk fra en blå brønn AV TORBORG NEDREAAS	Fuglefangeren AV UNNI LINDELL

Kryssordvinnere i Norsknytt 4 – 2006 (nynorsk og bokmål)

Helene L. Hereid, 9. kl., Lægereid skule, Skulevegen 4, 5783 Eidfjord

Siv Skorstad, 10 A, Sola ungdomsskule, 4097 Sola

Sindre Sivertsen, 9 B, Selfors ungdomsskule, 8601 Mo i Rana

Sander Jørgensen, 10 AB, Sandnessjøen ungdomsskule, 8805 Sandnessjøen

Eline Hansen og Mari Lindbo Kjørstad, 10 B, Skrim ungdomsskule, Fleischers vei 12, 3615 Kongsberg

Gina Høggaugen Olsen, 9 B, Brøttum barne- og ungdomsskule, 2372 Brøttum

Løsning på norsk-islandske oppgaver

Oppgave 1: B – F – D – E – I – H – A – G – C

Oppgave 2: G – B – C – D – H – F – I – E – A

Oppgave 3: J – E – B – A – D – G – F – C – H – I

Oppgave 4: E – H – F – C – D – A – J – B – I – G

Oppgave 5: B – H – G – A – E – J – D – C – F – I

Oppgave 6: G – J – H – E – F – D – A – C – I – B

Oppgave 7: B – E – G – H – I – F – D – J – C – A

Oppgave 8: B – J – H – D – I – A – C – E – G – F

Oppgave 9: E – C – A – B – F – D

Oppgave 10: C – H – F – G – D – E – B – A

Oppgave 11: E – F – G – B – D – A – C

Kryssord med fremmedord på in-

I	N	F	O	R	M	A	S	J	O	N
I	N	V	E	S	T	E	R	I	N	G
I	N	T	E	R	E	S	S	A	N	T
I	N	T	E	L	L	I	G	E	N	S
I	N	G	R	E	D	I	E	N	S	
I	N	S	T	R	U	M	E	N	T	
I	N	S	P	E	K	S	J	O	N	
I	N	V	I	T	A	S	J	O	N	
I	N	F	I	N	I	T	I	V		
I	N	F	A	N	T	E	R	I		
I	N	F	L	U	E	N	S	A		
I	N	F	L	A	S	J	O	N		
I	N	T	E	R	V	A	L	L		
I	N	T	E	N	S	J	O	N		
I	N	D	U	S	T	R	I			
I	N	S	T	I	N	K	T			
I	N	T	E	R	V	J	U			
I	N	V	A	D	E	R	E			
I	N	V	A	L	I	D				
I	N	H	U	M	A	N				
I	N	S	E	K	T					
I	N	F	A	M						
I	N	T	I	M						

Kryssord med fremmedord på eks-

E	K	S	T	R	A	L	E	K	S	E
E	K	S	P	R	E	S	S	T	O	G
E	K	S	P	E	R	I	M	E	N	T
E	K	S	K	J	Æ	R	E	S	T	E
E	K	S	P	E	D	I	S	J	O	N
E	K	S	K	U	R	S	J	O	N	
E	K	S	K	R	E	M	E	N	T	
E	K	S	P	A	N	D	E	R	E	
E	K	S	K	L	U	D	E	R	E	
E	K	S	P	E	D	I	T	Ø	R	
E	K	S	P	L	O	D	E	R	E	
E	K	S	P	E	R	T	E	N		
E	K	S	I	S	T	E	R	E		
E	K	S	E	M	P	e	I			
E	K	S	T	E	R	N				
E	K	S	T	R	E	M				
E	K	S	T	A	S	E				
E	K	S	P	O	R	T				
E	K	S	A	M	E	N				
E	K	S	A	K	T					
E	K	S	O	S						
E	K	S	E	M						
E	K	S	I	L						

Kryssord med fremmedord på kom-

K	O	M	M	E	N	T	A	T	O	R
K	O	M	B	I	N	A	S	J	O	N
K	O	M	M	A	R	E	G	L	E	R
K	O	M	P	A	N	J	O	N	G	
K	O	M	P	L	I	S	E	R	T	
K	O	M	P	E	T	A	N	S	E	
K	O	M	M	A	N	D	E	R	E	
K	O	M	P	R	O	M	I	S	S	
K	O	M	P	L	I	M	E	N	T	
K	O	M	P	A	R	A	T	I	V	
K	O	M	M	U	N	I	S	M	E	
K	O	M	B	I	N	E	R	T		
K	O	M	P	L	E	T	T			
K	O	M	P	L	O	T	T			
K	O	M	M	U	N	E				
K	O	M	F	O	R	T				
K	O	M	M	O	D	E				
K	O	M	P	O	S	T				
K	O	M	E	D	I	E				
K	O	M	P	A	S	S				
K	O	M	F	Y	R					
K	O	M	I	T	E					
K	O	M	E	T						

Kryssord med fremmedord på kon-

K	O	N	S	T	A	B	E	L	E	N
K	O	N	K	U	R	R	A	N	S	E
K	O	N	T	R	O	L	L	E	R	E
K	O	N	J	U	N	K	S	J	O	N
K	O	N	V	E	R	S	E	R	E	R
K	O	N	T	I	N	G	E	N	T	
K	O	N	S	E	K	V	E	N	T	
K	O	N	S	T	A	T	E	R	E	
K	O	N	K	L	U	S	J	O	N	
K	O	N	G	R	E	S	S	E	N	
K	O	N	D	O	L	E	R	E	R	
K	O	N	D	I	S	J	O	N		
K	O	N	S	U	L	E	N	T		
K	O	N	S	O	N	A	N	T		
K	O	N	T	R	I	N	G			
K	O	N	F	L	I	K	T			
K	O	N	T	R	A	K	T			
K	O	N	D	I	T	O	R			
K	O	N	F	E	K	T				
K	O	N	K	R	E	T				
K	O	N	S	E	R	T				
K	O	N	D	O	M					
K	O	N	T	O	R					

Orddeling ved linjeslutt (1):

Stol-sete, dør-matte, bil-ulykke, dataspill, sykkelstyre, fotball-enke, favoritt-ku, finlands-hette, ku-vending, idélære, ja-menneske, gull-lenke, stikk-kontakt, sopp-pris, ur-insekt

Returadresse:
Norsknytt
Postboks 303
7601 LEVANGER

NORSKnytt

Norsknytt nummer 1-2007

Innhold

- 1 Leder
- 3 Bruk av kortfilm i undervisningen
- 6 Bruken av notatark til norskeksamen
- 7 Tankediagrammer
- 8 Eksempel på notatark (tema: eksamen)
- 9 Eksempel på notatark (tema: krig)
- 10 Ordkart
- 11 Korrekturkavalkade
- 12 Tentamensoppgaver i bokmål
- 14 Tentamensoppgaver i nynorsk
- 16 Sammensatte ord på islandsk
- 20 Sammensatte substantiver (nivå 1)
- 21 Sammensatte substantiver (nivå 2)
- 22 Sammensatte substantiver (nivå 3)
- 23 Nynorskbingo
- 24 Kryssord med fremmedord på in-
- 25 Kryssord med fremmedord på eks-
- 26 Kryssord med fremmedord på kom-
- 27 Kryssord med fremmedord på kon-
- 28 Orddeling ved linjeslutt
- 30 Boktittelimprovisasjoner
- 32 Kryssordvinnere + fasit